

TISKOVÁ ZPRÁVA

Inovativní řešení lapáků – trojnožek – může zlepšit odchyt kůrovce

Strnady – 20. září 2016 – Otrávené lapáky ve formě trojnožek se používají v boji proti kůrovci od poslední dekády 20. století, kdy je aplikovaly především Vojenské lesy a statky, s. p. Výhody této metody, především její dlouhodobý účinek bez nutnosti pravidelných kontrol, byly natolik zjevné, že došlo k jejímu významnému rozšíření v lesnické praxi.

Ale až teprve aktuální vědecké studie realizované na území České republiky a Rakouska umožnily vypracování certifikované metodiky. Ta přichází s inovativním řešením a uceleným návodem, jak nejlépe toto odchytné zařízení použít pro likvidaci obávaných druhů kůrovců – lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*) a lýkožrouta severského (*Ips duplicatus*).

Cílem práce je podrobně popsat metodické postupy použití navnaděných otrávených lapáků v podobě trojnožek k odchytu lýkožrouta smrkového a severského. Dalším účelem je seznámit praktické uživatele s inovativním konstrukčním řešením, které umožnilo vyhodnotit účinnost obranného opatření a konfrontovat ji s odchty na klasické stromové lapáky a feromonové lapače. V neposlední řadě řešitelé zhodnotili vliv lapáků – trojnožek na necílové druhy bezobratlých živočichů. Na výzkumu společně pracovali výzkumní pracovníci z Katedry ochrany lesa a entomologie Fakulty lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze a Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Lesní ochranné služby.

Trojnožky jsou tvořeny třemi smrkovými výřezy, které jsou v horní části pevně spojeny železným trojzubcem, případně hřebíky, dráty, provazy apod. do tvaru tzv. trojnožky. Celý povrch z vnější i vnitřní strany

jednotlivých polen trojnožek je ošetřen insekticidním postřikem, který obsahuje výrobci doporučené množství (koncentraci) insekticidu, barviva a vody. Ve vrcholové části je připevněna feromonová návnada v podobě feromonového odparníku (k dispozici jsou různá konstrukční řešení odparníků i zacílení na konkrétní druhy kůrovců).

Navnaděné otrávené lapáky ve tvaru trojnožky jsou obvykle instalovány na jaře těsně před předpokládaným začátkem letové aktivity cílového organismu. Jejich účinnost je následně udržována po celou dobu letové aktivity škůdce opakovaným ošetřením insekticidními postřiky a výměnou feromonových návnad (ČSN 48 1000). Je však možné je instalovat i později během celé vegetační sezony.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Protože se u trojnožek nevyžaduje pravidelná kontrola, jsou nejčastěji instalovány na obtížně přístupných místech. Umístění trojnožek je ve shodě s feromonovými lapači, tj. bezpečnostní vzdálenost feromonové návnady 10–25 m od nejbližšího žijícího smrku by měla být dodržena. Při nižší vzdálenosti vzrůstá nebezpečí napadení žijících smrků, naopak se vzrůstající vzdáleností klesá jejich atraktivita a účinnost odchyty.

Výhody navnaděných otrávených lapáků spočívají ve srovnání s klasickými stromovými lapáky ve zvýšení atraktivity prostřednictvím feromonové návnady, v prakticky neomezené odchytové kapacitě a bez nutnosti odkornit dříví nebo jej jinak asanovat.

Hlavní nevýhodu trojnožek představuje vyšší množství usmrcených necílových členovců, zejména predátorů lýkožroutů (např. pestrokrovečníci rodu *Thanasimus* apod.). Výraznou eliminaci odchyty pestrokrovečníků lze dosáhnout pozdější expozicí trojnožek.

„Náš inovativní postup rozšířený o využití záchytných rámců, které zabraňují ztrátě usmrcených jedinců pod odchytovým zařízením, poskytuje nové možnosti hodnocení odchyty cílových i necílových druhů. Takto modifikované obranné opatření pomůže lesníkům usnadnit detekci letové aktivity lýkožrouta smrkového a lýkožrouta severského a odstraní hlavní nevýhodu metody otrávených lapáků, tedy nemožnost kontroly efektivity,“ vysvětlují řešitelé.

Metoda je uplatnitelná v oblastech, kde jsou zaznamenávány vysoké kůrovcové těžby a kde je na základě kalamitního základu třeba instalovat velké množství obranných opatření a personální kapacity potřebné pro monitoring jsou nedostačující. Navíc aplikace modifikované metody pro monitoring a obranu proti lýkožroutu severskému je vyžadována s ohledem na jeho šíření v rámci České republiky a nemožnosti aplikace klasických stromových lapáků na tento druh, protože na ležící dříví nenalétává.

Z ekonomického hlediska je metoda trojnožek méně náročná (cena za jedno zařízení na celou vegetační sezónu je zhruba 600 Kč), než feromonový lapač (cena za jedno zařízení na celou vegetační sezónu je zhruba 2000 Kč). Na jednom zařízení je tak možné ušetřit okolo 1400 Kč ročně, což na lokalitách s velkým množstvím instalovaných odchytových zařízení v kalamitních kůrovcových oblastech může znamenat značnou finanční úsporu.

Metoda je podrobně popsána v certifikované metodice z řady Lesnický průvodce a je ke stažení zde:
http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/LP_2_2016.pdf

Adresy autorů metodiky:

*prof. Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D., Mgr. Karolina Lukášová, Ph.D., e-mail: holusaj@seznam.cz
Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Katedra ochrany lesa a entomologie
Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6 - Suchdol*

Ing. Bc. Jan Lubojacký, Ph.D.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Strnady 136, 252 02 Jíloviště